

Yttrande över SOU 2024:21 Utredningen om en stärkt styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck

Inledning

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH) vid Länsstyrelsen Östergötland välkomnar möjligheten att yttra sig över betänkandet.

Sammanfattning

NCH instämmer i utredningens slutsats att det inte bör införas ett särskilt jämställdhetspolitiskt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck. NCH anser att utredningen har identifierat goda skäl för att behålla ett sammanhållet mål och vi är eniga angående samtliga skäl. Skulle det ändå införas ett särskilt delmål har vi inget att invända mot den formulering som föreslås. Vidare ställer vi oss bakom den föreslagna formuleringen till ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål och är särskilt positiva till att hedersrelaterat våld och förtryck nu uttryckligen nämns i delmålet, för att tydliggöra att det är ett stort och prioriterat samhällsproblem.

Synpunkter

7.2 Det bör inte införas ett särskilt jämställdhetspolitiskt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck

NCH instämmer i utredningens slutsats att det inte bör införas ett särskilt jämställdhetspolitiskt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck. NCH anser att utredningen har identifierat goda skäl för att behålla ett sammanhållet mål och vi är eniga angående samtliga skäl. Här vill vi särskilt belysa vikten av ett sammanhållet delmål med Istanbulkonventionen som utgångspunkt. Vidare ser vi inte att det skulle gynna de utsattas möjlighet till stöd och skydd om ett eget

delmål infördes. Sammantaget anser NCH inte att ett särskilt delmål skulle bidra till att lösa de utmaningar i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck som utredningen har identifierat.

NCH anser att ett framgångsrikt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck bäst sker inom ramen för befintliga strukturer och ordinarie arbete. NCH delar utredningens farhåga att ett sidospår som enbart gäller hedersrelaterat våld och förtryck riskerar att fragmentisera och försvaga styrningen på området. Precis som utredningen lyfter fram ser NCH, med hänvisning till hedersvåldsutsatta, att det finns kopplingar mellan de olika jämställdhetspolitiska delmålen. Därtill anser NCH att ett tidigt förebyggande arbete mot hedersnormer behöver ta avstamp i ett brett jämställdhetsperspektiv. Detta perspektiv behöver också adressera hur normer varierar utifrån kontext och sammanhang och kan leda till olika konsekvenser i form av våldsutsatthet. Utsattheten för olika våldsformer kan även överlappa, vilket motiverar behovet av ett sammanhållet arbete.

Samtidigt vill NCH betona att hedersrelaterat våld och förtryck har särskiljande drag som kräver särskild kunskap och anpassade verktyg för att denna våldsform ska kunna förebyggas, upptäckas och åtgärdas. NCH vill understryka vikten av särskilda satsningar för att bekämpa denna våldsform utifrån dess specifika särdrag, där bland annat kunskapshöjande insatser för yrkesverksamma inom skola, socialtjänst, rättsväsende och hälso- och sjukvård är av särskild vikt.

7.3 Överväganden angående ett särskilt delmål gällande hedersrelaterat våld och förtryck

NCH instämmer i utredningens överväganden. Vi vill därtill framföra att specialiserade verksamheter för hedersvåldsutsatta såsom regionala resurscentra, fyller en mycket viktig funktion. Dem behöver dock kompletteras med bred kunskap om och tillgång till insatser för denna målgrupp även i verksamheter som riktar sig till våldsutsatta generellt. Oavsett verksamhet är det centralt att insatserna utformas utifrån den utsatta individens specifika situation och behov så att fler utsatta vågar, vill och kan söka stöd och skydd.

2024-09-11

7.3.4 Ett särskilt delmål skulle inte gynna de utsattas tillgång till stöd och skydd

NCH instämmer i resonemanget om att ett särskilt delmål inte skulle gynna de utsattas tillgång till stöd och skydd. Precis som utredningen beskriver är NCH:s erfarenhet att utsattheten kan spänna över flera våldsformer. Likaså utgår socialtjänstens lagstadgade ansvar och praktiska arbete från en bredare syn på våld. Att särskilja hedersrelaterat våld och förtryck kan riskera att försvåra det praktiska arbetet och de utsattas tillgång till stöd och skydd. NCH vill dock understryka att det är av yttersta vikt att det sker en kunskapshöjning specifikt kring hedersrelaterat våld och förtryck, inom ramen för detta bredare arbete. Detta för att denna våldsform inte ska hamna i skymundan eller för att de anpassade åtgärder som krävs för att hantera denna våldsform inte ska utebli.

NCH vill uppmärksamma att de stödinsatser som hedersvåldsutsatta erbjuds inte alltid motsvarar de behov som de utsatta själva uttrycker. De utsattas röster behöver därför lyftas och synliggöras för att säkerställa att de får tillgång till individuellt anpassat stöd och skydd. NCH ser även en risk att stigmatisering och stereotypa föreställningar om vem som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck kan utgöra ett hinder för att ge de utsatta adekvata insatser.

7.3.5 Regeringens politiska mål behöver kompletteras med andra styrmedel

NCH instämmer i resonemanget om att det inte räcker med ett nytt delmål utan det behöver kombineras med andra åtgärder, exempelvis kunskapshöjande insatser för yrkesverksamma. NCH ställer sig positiv till de åtgärder som hittills har vidtagits på området men ser behov av ytterligare implementering, uppföljning och utvärdering av åtgärderna. Det finns till exempel behov av att utvärdera varför så få hedersrelaterade brott leder till åtal, samt om skolväsendet har ändamålsenliga förutsättningar att bedriva ett systematiskt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck i enlighet med skolans styrdokument. Vidare ser NCH ett behov av att stärka utvecklingen av nya arbetssätt och metoder gällande hedersrelaterat våld och förtryck samt implementering av dessa. Arbetet behöver utgå från de behov och erfarenheter som utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck lyfter fram.

NCH vill också påtala att det finns avsevärda skillnader i mottagarkapacitet mellan framför allt kommuner, när det gäller att genomföra nationellt beslutade åtgärder och att ta emot nationellt stöd i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det är väsentligt att det finns tillräckliga resurser för såväl det förebyggande som det åtgärdande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck på regional och lokal nivå.

Vidare anser NCH att översynen av styrning och uppföljning på området är av stor betydelse för att få till ett mer träffsäkert arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vi ser därför fram emot utredningens slutbetänkande.

7.3.6 Hedersrelaterat våld och förtryck behöver synliggöras i flera politikområden

NCH instämmer i att arbetet med att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck är en fråga för hela samhället och därför behöver flera politikområden inkluderas för att få till en förändring. Olika politiska strategier och åtgärder är nödvändiga för att komma åt ett så komplext samhällsproblem, med olika faktorer som interagerar med varandra. Det gäller inte minst det förebyggande arbetet med att motverka hedersnormer som behöver ske så tidigt som möjligt, exempelvis inom förskola och skola och i integrationsinsatser såsom samhällsorientering. I det förebyggande arbetet ingår också insatser för att motverka segregation som kan utgöra grogrund för hedersnormer.

7.4 Förslag till nytt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck

Givet att NCH inte anser att det är motiverat med ett eget delmål gällande hedersrelaterat våld och förtryck, är förslaget till formulering som ges i utredningen trots allt bra.

8.1.1 Förslag till ett mer inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål för att förebygga och bekämpa våld

NCH ställer sig positiv till den föreslagna formuleringen av nytt jämställdhetspolitiskt delmål och i synnerhet synliggörandet av hedersrelaterat våld och förtryck i delmålet. Detta bidrar till att tydliggöra att det är ett prioriterat område.

NCH instämmer med utredningen om att livscykelperspektivet behöver stärkas och noterar att det saknas systematiska kartläggningar av förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck

bland flera åldersgrupper, såsom äldre personer och barn i förskoleåldern.

NCH anser också att det är viktigt att rätten till psykisk integritet lyfts fram och att den också omfattar utsattheten på de digitala arenorna. Vi vill särskilt lyfta fram denna våldsutsatthet då hedersrelaterat våld och förtryck ofta omfattar digitalt våld, något som vi anser inte har uppmärksamrats i tillräcklig utsträckning.

Ärendets slutberedning

I detta ärende har tjänsteförättande länsråd Jenny Knuthammar beslutat. Utredare Elin Hellberg har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har följande personer deltagit, utredare Jenny Nilsson Folke, Maria Elowsson och Magdalena Lund, handläggare Marie Ramstedt och Angelika Rudberg, samt enhetschef Isak Hjortzberg vid enheten för utredning och analys vid Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.